

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

DOM
KULTURY+

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury: Dom Kultury+ Inicjatywy lokalne. Edycja 2022

Spis treści

Wstęp.....	3
Jak wykorzystać efekty diagnozy w swoim pomysle?.....	3
Diagnoza.....	5
Młodzież.....	5
Pomysły – inspiracja dla Inicjatyw Oddolnych.....	6
Kultura integracji.....	11
Kompetencje społeczne.....	11
Codziennosc praktyk edukacyjnych i opiekuńczych.....	12
Włączamy!	13
Liderzy.....	13
Pomysły – inspiracja dla Inicjatyw Oddolnych.....	14
Pasturka.....	15
Pomysły – inspiracja dla Inicjatyw Oddolnych.....	16
Gacki.....	17
Pomysły – inspiracja dla Inicjatyw Oddolnych.....	18
Rekomendacje do naboru na inicjatywy oddolne.....	20

WSTĘP

Ten dokument jest efektem prac badawczych w projekcie „Kultura od nowa” przy dofinansowaniu Narodowego Centrum Kultury w Warszawie, w ramach programu „Dom Kultury + Inicjatywy lokalne”.

Celem programu jest inicjowanie działań służących wzmocnieniu zaangażowania ośrodków kultury w życie społeczności lokalnej, odkrywaniu i rozwijaniu potencjału i kapitału kulturowego jej członków oraz kulturotwórczych zasobów społeczności. Program jest podzielony na dwa etapy. Pierwszy etap skupiony jest na diagnozie, natomiast drugi na realizacji oddolnych inicjatyw mieszkańców. Oba etapy są ze sobą powiązane poprzez upublicznienie treści diagnozy, która ma wspierać osoby i grupy zainteresowane zgłoszeniem inicjatywy w drugim etapie.

Założeniem projektu „Kultura od nowa” było wzmocnienie zaangażowania społeczności sołectw w gminie Pińczów w tworzenie i wspólną realizację działań kulturalnych wynikających z ich potrzeb, a także zbliżenie się do młodzieży z ostatnich klas szkół podstawowej, społeczności sołectw Pasturka oraz Gacki, a także zintegrowanie liderów funkcjonujących w Pińczowie i w całej gminie.

JAK WYKORZYSTAĆ EFEKTY DIAGNOZY W SWOIM POMYŚLE?

Chcesz, by Twój pomysł dobrze wpisywał się w diagnozę? Zapoznaj się z kilkoma wskazówkami jak to zrobić wypełniając formularz:

1. **Wczytaj się w to, o czym opowiadali uczestnicy warsztatów.** Jeśli Twój pomysł bezpośrednio lub pośrednio nawiązuje do wątków poruszanych w trakcie warsztatu – **opisz to.**
2. **Jeśli Twój pomysł łączy różne wątki / obszary** poruszane w trakcie warsztatów – **opisz to.** Umiejętność łączenia ze sobą różnych pomysłów i wykorzystywania różnorodnych zasobów to cenna kompetencja!
3. **Wczytaj się w rekomendacje,** które znajdują się na **stronie 17.** Jeśli Twój pomysł bezpośrednio lub pośrednio nawiązuje do rekomendacji – **opisz to.**
4. **Wejdź w dialog z innymi mieszkańcami.** Nie masz pomysłu jak to zrobić? Skontaktuj się z pracownikami PSCK – tam dostaniesz konkretne wskazówki jak to osiągnąć.
5. **Włączaj!** Warto, by Inicjatywy Oddolne programowane były jako włączające dla osób ze specjalnymi potrzebami – by to wzmocnić **warto zapraszać przedstawicieli** m.in. Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego im. bł. ks. J. Pawłowskiego i/lub Stowarzyszenia Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym „Świetlik” na etapie programowania/konsultowania Inicjatyw Oddolnych tak, by ich założenia były **możliwie szeroko włączające!**
6. **Młodzież** – uwaga wielu mieszkańców całej gminy skupia się właśnie na tej grupie – jeśli chcesz stworzyć coś dla młodzieży, to **wejdź z ich przedstawicielami w dialog! Pozwól im zaprogramować coś, co będzie dla nich angażujące** – oni najlepiej wiedzą czego potrzebują, czemu gotowi są poświęcić swój czas.
7. Jeśli masz pomysł, ale nie czujesz się na siłach, by realizować go sam – **zaproś kogoś do współpracy lub opowiedz o pomycie liderom PSCK.**
8. **Budżet i harmonogram ZAWSZE konsultuj z przedstawicielami PSCK!**

DIAGNOZA

Działania badawcze trwały od marca do maja 2022 roku. Po dwuletnim okresie, w którym panowały duże restrykcje wynikające z pandemii koronawirusa COVID-19, rok 2022 zniósł znaczącą większość obostrzeń utrudniających działań warsztatowych, na których w dużej mierze opiera się diagnoza w tym programie. Umożliwiło to zaplanowanie i zrealizowanie całości procesu badawczego bez znaczących ograniczeń względem pierwotnych założeń i bez wykorzystania zdalnego i hybrydowego uczestniczenia w spotkaniach badawczych.

Pińczowskie Samorządowe Centrum Kultury już drugi raz jest beneficjentem programu DK+ Inicjatywy Lokalne, pierwszą edycję jego zespół zrealizował w 2017 roku. Doświadczenie realizacji pierwszej edycji programu wpłynęło zdaniem zespołu bardzo pozytywnie na funkcjonowanie całej placówki i społeczność liderów społecznych zgromadzonych wokół instytucji. Część liderów, którzy uczestniczyli w diagnozie w 2017 roku nadal znajduje się w orbicie centrum kultury i podejmuje nowe współprace z kolejnymi zainteresowanymi osobami, co pozytywnie przekłada się na możliwości rozwoju działalności placówki

Dzięki powyższemu doświadczeniu proces badawczy, oprócz pracy diagnosty, wspierany był przez prace zespołu PSCK. Warsztaty wydobywcze realizowane były w maju 2022 roku. W powyższych spotkaniach uczestniczyli przedstawiciele lokalnych organizacji pozarządowych, a także zainteresowani mieszkańcy, lokalni liderzy oraz młodzież ostatnich klas szkół podstawowych.

MŁODZIEŻ

W ramach badań wśród młodzieży odbyły się trzy spotkania z przedstawicielami tej grupy wiekowej – dwa spotkania z siódmymi klasami i jedno spotkanie z ósmą klasą.

Każdy z warsztatów wydobywczych przebiegał według tego samego schematu – po krótkim przedstawieniu idei programu DK+ Inicjatywy Lokalne młodzież proszona była o podanie skojarzeń ze słowem „kultura” – każdy pomysł był dobry!

Kolejnym krokiem była prośba o udzieleni odpowiedzi na pytanie o to co sprawia, że młodzi obywatele się regenerują, co sprawia, że odpoczywają, przywracają sobie siły po intensywnym dniu, tygodniu, miesiącu.

Ostatnim ćwiczeniem była praca grupowa w której zadaniem było połączenie skojarzeń z kulturą, ze wskazywanymi sposobami na regenerację, tworząc załączki Inicjatyw Lokalnych programowanych przez młodzież – dla młodzieży.

Z czym młodzież kojarzy kulturę?

Warsztaty: ceramiczne, taneczne, śpiewu, tworzenia, muzyczne – np. grania na bębnach itp.; dobre zachowanie; dom; dom kultury; dzieło - coś, co wytwarza ktoś inny; grzeczność;

historia; kultura skateboarderów; koledzy; kultura do drugiego człowieka; kultura osobista; ludzie, którzy tworzą kulturę; ładne ubieranie się - styl/moda; nauka języka angielskiego i języków oraz kultur obcych; pustka; religia; rodzina; starożytność i epoki historyczne; szacunek; szkoła; tradycja; wszystko, co ludzie wytworzą i myślą; wychowanie; wychowanie przez rodziców; wyrażanie emocji; zachowanie moralne.

Powyższe wskazania to katalog otwarty, warty uzupełniania. To skojarzenia, które jako pierwsze przychodziły badanym do głowy i ucziwie jest patrzeć na ten zbiór jako stworzony w pierwszej fazie dialogu, relacji. Warto postawić na budowanie długotrwałej relacji, który naświetli nieco świat postrzegania przez tą grupę wiekową. W ramach tworzenia Inicjatyw Oddolnych to z kolei źródło inspiracji tego jak świat kultury tej grupy wiekowej może funkcjonować w propozycjach tych pomysłów.

Jak młodzież się regeneruje, jak odpoczywa?

uprawianie sportów: jazda na rolkach i/lub wrotkach czy też na hulajnodze, piłka nożna, koszykówka, siatkówka, bieganie samemu, bieganie z psem, jazda na rowerze, pływanie, jazda konno

twórczość: malowanie na tablecie, malowanie obrazów na płótnie, digital painting, pisanie opowiadań i książek, tworzenie muzyki, majsterkowanie i praca z elektroniką

granie w gry na komputerze, konsoli i smartfonie (Minecraft, Counter Strike Global Offensive; Fortnite; League of Legends; Grand Theft Auto V; Red Dead Redemption 2; World of Tanks; Valorant, Wiedźmin; PubG; Omegle)

spanie; czytanie; filmy i seriale na streamingu; ASMR (autonomous sensory meridian response „samoistna odpowiedź meridianów czuciowych”); słuchanie muzyki; chodzenie i rozmowa ze znajomymi i przyjaciółmi; śledzenie twórców internetowych (instagram, tik-tok, facebook) wychodzenie ze szkoły; słuchanie podcastów; odstresowanie się.

Odpowiedzi na powyższe pytania pokazują świat młodych ludzi, który pozwala im oderwać się od codziennych obowiązków. Powyższy katalog aktywności również warto traktować jako katalog otwarty i warto go w trakcie budowania trwałej relacji z młodzieżą pogłębiać, aktualizować, a przede wszystkim świadomie włączać w działania proponowane w ramach domu kultury. Warto też pamiętać, że angażowanie odbiorców to nie tylko odpowiedź na formułowane potrzeby, ale też ich rozwój, poszerzanie horyzontów, odkrywanie nowych potrzeb.

Pomysły – inspiracja dla Inicjatyw Oddolnych

1. **Akcja modernizacja! Ulepszamy Pińczów dla Młodzieży** (Galeria handlowa, skatepark, McDonalds, modernizacja ul. Armii Krajowej, ulepszenie placu zabaw w Pińczowie, trawa na pumptrucku, festiwal kolorów, parki zabaw dla piesków)

Powyższa inicjatywa to zwraca uwagę na kilka aspektów kluczowych dla młodzieży:

- Zwiększenie jakości przestrzeni publicznej infrastruktury dla młodzieży (place zabaw, pump trucki)
- Stworzenie miejsc dla spędzania czasu (galeria handlowa, McDonalds)
- Eventy i rozwój hobby (festiwal kolorów, park zabaw dla psów)

2. **Katalog ciekawych inicjatyw** (zawody sportowe w jeździe na hulajnodze (skateboarding); festiwale co miesiąc; rajdy rowerowe na Ponidziu; turnieje w gry komputerowe; sprzątanie świata co miesiąc; dzień sportu; galeria handlowa; McDonalds; zawody biegowe; dokończenie skateparku; koncerty muzyczne; kino co sobotę)

Powyższa inicjatywa to taki zbiór postulatów, który podobnie jak poprzedni pomysł skupia się na kilku kluczowych wątkach dla młodzieży:

- Zwiększenie jakości przestrzeni publicznej infrastruktury dla młodzieży (dokończenie skateparku)
- Stworzenie miejsc dla spędzania czasu (galeria handlowa, McDonalds)
- Eventy i rozwój hobby (festiwale co miesiąc, turnieje w gry komputerowe, koncerty muzyczne, kino co sobotę)
- Troska o Pińczów (ekologia i sprzątanie Pińczowa)
- Aktywny Pińczów – sport i rekreacja (rajdy rowerowe/piesze; sporty; dzień sportu)

3. **Popkultura! Książki i gry jako utwory angażujące młodzież**

Ostatnia grupa skupiła się w swojej pracy na utworach literackich i utworach typu gry komputerowe, które często też z książkami są związane – albo są tworzone na ich podstawie, albo ich światy są rozwijane produkcjami wydawniczymi lub takimi tworzonymi przez fanów.

Powstała idea stworzenia klubu dyskusyjnego o grach i książkach, który każdorazowo wybierałby jakiś tytuł lub serię, które w ramach klubu byłyby omawiane i ogrywane.

4. **Igrzyska Pińczowskie.**

Inicjatywa skupiona na szerzeniu aktywności sportowej wśród wszystkich grup wiekowych w całej gminie. Jakie dyscypliny sportowe sugeruje młodzież? Wskazali m.in.: piłkę nożną, piłkę ręczną, koszykówkę, ale też wyścigi kajakami, wspinaczkę, biegi, wyścigi rowerowe, czy też dojenie kozy na czas, zawody teatralne oraz zawody karaoke.

5. **Dni Ponidzia jako inspiracja!**

Kolejna inicjatywa to wydarzenie inspirowane Dniami Ponidzia z dodatkowymi aktywnościami, takimi jak:

- Rozwój własny poprzez: warsztaty organizowane przez dom kultury (niezbędne propozycje!); wolontariat w trakcie Dni Ponidzia w postaci festiwalu muzycznego; zwiedzanie lokalnych zabytków, jak np. Synagoga
- Rozwój sportowy: nieodpłatna pływalnia; rajdy rowerowe po Ponidziu; wycieczki (np. EnergyLandia); szkoła skateboardingowa i rowerowa – jazda wyczynowa
- Rozwój wspólnoty – integracja! np. poprzez festiwal muzyczny z koncertami, wspólny grill, festiwal kolorów, czy też koncerty na zalewie

6. **Młodzieżowy Plan na Pińczów!**

Kolejna propozycja kompleksowej modernizacji Pińczowa zgodnie z poniższymi marzeniami:

- Zwiększenie jakości przestrzeni publicznej infrastruktury dla młodzieży (ośrodek wytrzeźwień (dla dostrzeganych przez młodzież pijanych osób), strefa relaksu – hamaki, huśtawki; moło nad zalewem; nowoczesna szkoła (czyli jaka?!), basen na świeżym powietrzu)
- Stworzenie miejsc dla spędzania czasu (galeria handlowa, McDonalds, sklep sportowy, duże kino, wesołe miasteczko, park trampolin, pole namiotowe)
- Eventy i rozwój hobby (warsztaty jazdy konnej czy też wyczynowej jazdy na hulajnodze lub rowerze, półkolonie tematyczne, ścieżki i trasy rowerowe, , park zabaw dla psów)

Te wskazania pokazują raczej obszary zainteresowań badanej grupy niż realne wyzwania modernizacyjne, ale być może warto rozważyć profesjonalny kurs planowania przestrzeni publicznej z architektem po to, by zwiększyć świadomość młodych ludzi w tym zakresie i być może wypracować jakiś ciekawy pomysł modernizacyjny biorący pod uwagę głosy młodzieży.

7. **Wyczynowa jazda / All around the world food (jedzenie z całego świata)**

Spotkanie z wyczynową kulturą i pokazami skateboarderów wraz z organizacją zjazdu foodtrucków na wzór tych z większych miast – z posiłkami z różnych stron świata i ich różnorodną kulturą.

Kultura skateboardingu vs kultura skate'ów (hulajnogi vs deskorolki) – jazda wyczynowa, tricki, warsztaty, zawody i dyskusje o tych kulturach, wykorzystanie lokalnej infrastruktury do zorganizowania ciekawego wydarzenia o skali regionalnej, ogólnopolskiej.

8. **Festiwal Muzyczny!**

Występy artystów, a po występach możliwość spotkania z nimi na backstage'u (np. Sławomir, SB Maffija, Leszek Możdżer). Festiwal Muzyczny w stylu Dni Ponidzia z możliwościami wielkich festiwali, tj. wolontariatem młodzieży, wydarzeniami towarzyszącymi (imprezy sportowe, wyczynowe pokazy itp.)

9. **Nauka / rozrywka**

Dość egzotyczne połączenie różnorodnych zainteresowań poszczególnych uczestników grupy – od zaawansowanej chemii i fizyki, aż po turnieje gier komputerowych i szeroko rozumianej popkulturze w formie dyskusji nad nimi, ale też jej użytkowania – grania, przyswajania (przez obraz i słowo pisane), tworzenia treści autorskich.

10. **Zielona Galeria Handlowa**

Galeria Handlowa – jako miejsce spotkań dla tej grupy wiekowej, ale przede wszystkim miejsce spotkania się z różnorodnością i światem poza Pińczowem. Aby galeria wyróżniała się spośród innych (np. tej w Kielcach czy Krakowie, które stanowią dla młodzieży punkt odniesienia) – Pińczowska galeria mogłaby być „Zieloną galerią handlową” – otoczoną bluszczem, roślinami, tak jak obszar Ponidzia. Ważne, by wzorem tych galerii miejskich to miejsce oferowało przestrzeń dla swobodnych spotkań i rozmów, ale też przestrzeń dla koncertów muzycznych (Żabson, Malik Montana), czy też wielkoformatowe kino.

Jako jeden z postulatów grupy wybrzmiała dbałość o przestrzeń publiczną Pińczowa, na przykład poprzez pozbycie się w jakiś sposób „brzydoty” marketów chińskich – sklepów z tanimi gadżetami, które pod względem architektonicznym, zdaniem młodzieży, pozostawiają wiele do życzenia.

Powyższe refleksje mogą stanowić dobry punkt odniesienia dla stworzenia warsztatu z planowania przestrzeni publicznej z architektem, który mógłby stworzyć alternatywną, fantazyjną wizję rozwoju Pińczowa – być może niektóre z elementów tej wizji możliwe byłyby do wdrożenia na terenach gminy.

11. **Katalog inicjatyw!**

Inicjatywa proponująca szereg wydarzeń angażujących dla badanej młodzieży (zajęcia fotograficzne, spotkania z rówieśnikami, galeria handlowa, festyny i festiwale muzyczne, zajęcia komputerowe, wycieczki po Pińczowie, grill, posiedzieć w altance, więcej restauracji, odbudowa zamku, McDonalds)

Powyższe propozycje dzielą się na obszary:

- Stworzenie miejsc dla spędzania czasu (galeria handlowa, McDonalds, altanka – ze znajomymi, większa liczba restauracji)
- Eventy i rozwój hobby (festyny i festiwale muzyczne, zajęcia fotograficzne, wycieczki po Pińczowie, zajęcia komputerowe (gry i programowanie))

12. **Przestrzeń do dyskusji o używkach.**

Niejednokrotnie w trakcie dyskusji z młodzieżą pojawiał się temat używek (piwa wśród młodzieży – „piwo to nie alkohol”), ale też dostrzegali oni zjawisko osób nietrzeźwych obecnych w przestrzeni publicznej (pomysł stworzenia izby wytrzeźwień dla pijanych mieszkańców).

Dostępność używek i wzorce zachowań obserwowane przez młodzież wśród dorosłych wymagają podjęcia tego tematu w sposób świadomy i odpowiedzialny. Warto rozważyć współpracę z profesjonalistami – psychologami i terapeutami – tak, by obszar ten nie pozostał bez interwencji w przestrzeni budującej się wspólnoty. Działanie takie niekoniecznie musi być obecne w ramach Inicjatyw Oddolnych, ale może stanowić jeden z postulatów lub priorytetów stawianych przez wspólnotę gminy Pińczów, i może wymagać podjęcia bardziej zaawansowanej i skoordynowanej współpracy pomiędzy aktorami – na rzecz społeczności gminy Pińczów.

Problematyczna kwestia używek pojawiła się również w gminie Gacki, co może rzeczywiście wskazywać na rosnącą potrzebę podjęcia interwencji w tym obszarze w skali całej gminy.

Istotnym w perspektywie poszerzenia diagnozy, było spotkanie z 1 przedstawicielem i 6 przedstawicielkami dwóch różnych organizacji edukacyjnych i opiekuńczych funkcjonujących w Pińczowie, tj.: Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego im. bł. ks. J. Pawłowskiego oraz Stowarzyszenia Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym „Świetlik”, prowadzącym Niepubliczny Specjalny Punkt Przedszkolny – działający pod tą samą nazwą.

Spotkanie poświęcone było sytuacji osób z niepełnosprawnościami; młodocianych, dorastających i dorosłych, pozostających pod opieką i byłych podopiecznych zaproszonych na spotkanie organizacji. Punktem wyjścia do dyskusji było określenie roli kultury w rozwoju osób z niepełnosprawnościami intelektualnymi, a także potrzeba wzmocnienia kapitału społecznego Pińczowa poprzez zwiększenie wrażliwości mieszkańców i promocję egalitaryzmu.

Zaproszeni goście chętnie podzielili się doświadczeniem w pracy z osobami z orzeczeniem o niepełnosprawności intelektualnej w różnym wieku, metodami organizacji programów edukacyjnych i rozwojowych, zaprezentowali sprawdzone podejście do swoich uczniów - podopiecznych oraz ich rodzin, opiekunów. Przedstawiciel i przedstawicielki obecnych na spotkaniu organizacji wskazali również obszary interwencji warte podjęcia z ich punktu widzenia.

Zebrany podczas spotkania badawczego materiał podzielony został na następujące segmenty: „kompetencje społeczne”, „codziennosc praktyk edukacyjnych i opiekuńczych” oraz „włączajmy”!

Kompetencje społeczne

Uczestnictwo osób z niepełnosprawnościami w kulturze niewątpliwie wzmacnia ich kompetencje społeczne. Z relacji uczestników spotkania wynika, że proces dydaktyczny w powyższym zakresie opiera się o dwie równie ważne ścieżki zaangażowania w kulturę.

Pierwsza z nich nazwana została tą „trochę przy okazji”. Podopieczni uczestników spotkania, dzięki obecności w sali kinowej – kupując popcorn, kasując bilet, a także uczestnictwu w spektaklu teatralnym lub imprezie PSCK, mają okazję zafunkcjonować w praktykach kulturowych poza ośrodkiem opiekuńczym czy specjalnym punktem przedszkolnym. To ważne z punktu widzenia ich rozwoju indywidualnego i społecznego.

Druga to bezpośredni kontakt uczniów i uczennic z treściami kultury – ścieżka „szyta na miarę”. Mowa tu o działaniach realizowanych w ramach zajęć przedszkolnych i szkolnych związanych z kulturą i sztuką, naturalnie wprzęgniętych w całoroczny program oświatowo-opiekuńczy. Muzykoterapia, taniec i ćwiczenia motoryczne, malowanie i rysowanie, a także obcowanie z dziełami sztuki rozbudzają kreatywność i ekspresję uczniów i uczennic.

Wskazane aktywności świetnie sprawdzają się w procesach dydaktycznych obu podmiotów uczestniczących w spotkaniu.

Podczas spotkania wskazane zostały również dwie sprawdzone praktyki pińczowskich edukatorów i edukatorek osób z niepełnosprawnościami. Ta dość standardowa, a mianowicie organizacja różnego typu obchodów świąt świeckich i religijnych, a także przeglądów i konkursów oraz ta dość innowacyjna, oparta o wspólne planowanie i tworzenie klipów wideo w grupach uczniowskich i dalsze dzielenie się nimi w Internecie.

Należy pamiętać, że wszystkie wskazane działania odpowiadają na specjalne potrzeby uczniów i uczennic, a użyte treści i narzędzia edukacyjne dostosowywane są do ich możliwości intelektualnych oraz kondycji fizycznej. Uczestnicy spotkania poinformowali także o tym, by móc właściwie określić bezpieczne warunki uczestnictwa w kulturze osób z niepełnosprawnościami, niezbędna jest specjalistyczna wiedza teoretyczna i praktyczna oraz dobra znajomość spektrum zaburzeń uczestniczących w wydarzeniach kulturalnych osób.

Według badanych wartościowe jest przenikanie się formalnych i pozaformalnych sposobów uczestnictwa w kulturze, a zatem edukacji na miejscu i bezpiecznych wizyt poza ośrodkami oraz stałymi kontaktami podopiecznych z osobami bez orzeczeń o niepełnosprawnościach intelektualnych w różnym wieku.

Codziennosc praktyk edukacyjnych i opiekuńczych

Z relacji przedstawicielek specjalnego punktu przedszkolnego, jedną z największych wartości w działaniach edukacyjnych dla najmłodszych jest mieszanie się dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności i tych bez orzeczenia. Mowa tu o funkcjonowaniu ich obok siebie, ich wspieranie się, co wg. słów jednej z uczestniczek spotkania właśnie w tej grupie wiekowej przychodzi naturalnie. W opinii uczestników spotkania warto promować integracyjne formy oświaty wszystkich najmłodszych.

Program kulturalno-oświatowy pińczowskiego Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego im. bł. ks. J. Pawłowskiego realizowany jest od poniedziałku do piątku, weekendy podopieczni ośrodka spędzają w domach rodzinnych lub ich opiekunów. A zatem Wszystkie aktywności edukacyjne, społeczne i kulturalne, sportowe, integracyjne organizowane są zazwyczaj w dni powszednie.

Badani wskazali bardzo istotny problem społeczny, a mianowicie funkcjonowanie osób powyżej 24 roku życia posiadających orzeczenie o niepełnosprawności intelektualnej w stopniu umiarkowanym i dużym. I tak, za rehabilitację tych osób pełną odpowiedzialność sprawują rodzice lub opiekunowie, od ich świadomości i zaangażowania zależy dalszy rozwój ich dzieci i podopiecznych. Uczestnicy spotkania przyznali, że bez stałej pracy edukacyjnej i uspołeczniającej zagwarantowanej lub realizowanej przez rodziców czy opiekunów jakość życia osób z niepełnosprawnościami intelektualnymi może ulec znacznemu pogorszeniu.

Warto zaznaczyć tu, że rodzice i opiekunowie osób z niepełnosprawnościami intelektualnymi są swoistymi partnerami podmiotów obecnych na spotkaniu. To bardzo niejednorodna grupa osób borykająca się często z własnymi problemami i wyzwaniem społecznymi związanymi z sytuacją zdrowotną swojego dziecka, podopiecznego. Warto motywować i wspierać środowisko rodziców tych osób, np. poprzez celowane zapraszanie ich do wspólnego z

dzieckiem, podopiecznym uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych i warsztatach artystycznych organizowanych przez pińczowskie organizacje i instytucje.

Przedstawiciel i przedstawicielki organizacji obecnych na spotkaniu wskazali sposoby i metody organizacji ich pracy, opartych na rozległych formalnych i pozaformalnych sieciach współpracy, sięgających również poza Pińczów. Przyznali, że duże znaczenie dla nich ma wsparcie finansowe ze strony: Pefron, różnorodnych akcji charytatywnych dużych podmiotów biznesowych, ale i tych oddolnych. Badani podkreślili duże znaczenie współpracy z lokalnymi firmami, sponsorującymi instrumenty i narzędzia podnoszące jakość oferty edukacyjnej obecnych podczas spotkania podmiotów edukacyjnych.

Włączamy!

1. Część spotkania poświęcono dostępności dóbr kultury dla osób z niepełnosprawnościami. Środowisko pracujące na rzecz tych osób, zwraca uwagę na potrzebę dostosowania programów i komunikacji społecznej lokalnych instytucji do możliwości i potrzeb osób z różnymi niepełnosprawnościami. Warto pamiętać, że warunki dostępności podmiotów publicznych należy konsultować z ekspertami i ekspertkami, a podnoszenie jakości dostępności to długofalowy proces i świadectwo odpowiedzialności sfery publicznej.
2. Prócz rozwiązań systemowych należy zaznaczyć, że animatorzy i animatorki kultury i pozostała kadra podmiotów publicznych, winni zauważać wartość włączania osób z niepełnosprawnościami w obieg społeczny, co wydają się istotnym wyzwaniem rozwojowym polskiego społeczeństwa.
3. Pozytywnym wnioskiem płynącym ze spotkania jest to, że inicjatywy oddolne realizowane przez PSCK w modelu programu DK+, mogą być świetną inwestycją w tak potrzebne relacje społeczne. Relacje pomiędzy osobami z niepełnosprawnościami, ich rodzicami i opiekunami, organizacjami opiekuńczymi i resztą pińczowskiej społeczności.

LIDERZY

Spotkanie z liderami miało miejsce w siedzibie Pińczowskiego Samorządowego Centrum Kultury w klimatycznej przestrzeni podziemi siedziby ośrodka kultury. W warsztacie wydobywczym uczestniczyli przedstawiciele środowisk twórczych, organizacji trzeciego sektora, lokalni aktywiści i pasjonaci zainteresowani rozwojem wspólnoty w Pińczowie.

Silni liderzy podjęli wyzwanie i po przedstawieniu idei programu DK+ Inicjatywy Lokalne zostali podzieleni na grupy, w których pracowali nad wspólnymi inicjatywami łączącymi różnorodne, autorskie perspektywy i pomysły na kulturalne wydarzenia. Poniżej znajduje się zestawienie efektów pracy w grupie.

Pomysły – inspiracja dla Inicjatyw Oddolnych

1. Grupa 1 – kombajn sztuki – od teatru, przez ludyczność aż po integrację

Grupa rozpoczęła prace nad wypisaniem szerokiego katalogu pomysłów liderów, a następnie zaczęła łączyć je starając się stworzyć ogólną koncepcję zahaczającą o zidentyfikowane wątki. I tak powstał cykl wydarzeń pomiędzy lipcem a październikiem, na który składają się m.in.:

- Obchody święta Dionizosa – z wykorzystaniem lokalnych winnic i tradycji winnicznych, wraz z nocną paradą przeradzającą się w integracyjną zabawę międzypokoleniową.
- Święto teatru lalek i zorganizowania warsztatów poświęconych tej tematyce. Teatralnie zaprezentować chce się także Teatr Ciut Frapujący – lokalna grupa teatralna, która mogłaby stworzyć autorski spektakl w oparciu o pińczowskie historie.
- Wiele dyskusji grupa poświęciła na dyskusji o różnicach i podobieństwach pomiędzy kulturą ludową polską i ukraińską, przez co padł pomysł stworzenia wydarzenia lub cyklu wydarzeń, który ten wątek mógłby kompleksowo ukazywać – przede wszystkim poprzez działania warsztatowe (tańce, pieśni, kulinaria, zabawa, świętowanie)

2. Grupa 2 – przyroda i kultura

Grupa wiele dyskusji skupiła na wątkach zahaczających o przyrodę i zwierzęta i kulturę budowaną wokół tych zagadnień, jednocześnie stwarzając przestrzeń dla wydarzeń integrujących społeczność lokalną. Tak oto powstały pomysły na poniższe wydarzenia:

- Ekologia – wiedza i praktyka – od sprzątania Pińczowa, przez zwiększanie świadomości mieszkańców – wykłady o towarzyszach domowych (np. o psach i kotach), wraz z budową infrastruktury dla zwierzaków z potrzebami (np. domki dla kotów). Pojawił się też pomysł warsztatów fotograficznych ze zwierzakami wraz z galerią fotografii posiadaczy zwierzaków w Pińczowie.
- Powrót do natury – warsztaty zielarskie o polskich ziołach i o tym jak je wykorzystać w gotowaniu, ale też warsztaty bliskości z naturą – redukcja stresu poprzez przytulanie drzew, warsztaty relaksacyjne, czy warsztaty różnorodności kulturowej z uwzględnieniem kultur wschodnich. Ważna dla grupy było też podjęcie aktywności sportowej (m.in. jazda rowerem, bieganie), która jest kluczowa dla utrzymania pogody ducha i zdrowego ciała.
- Integracja – wydarzenie zrzeszające społeczność Pińczowa z zabawą i lokalnymi tradycjami, z koncertem muzycznym i tańcami dla gości.

- Narzędziem do wizualnego upamiętnienia powyższych wydarzeń mogłoby być stworzenie ciekawego muralu w przestrzeni publicznej – np. w przestrzeni Witosza przy współpracy z mieszkańcami i spółdzielnią.

3. Grupa 3 – tożsamość / integracja

Grupa ostatnia skupiła się na stworzeniu przestrzeni dla integracji mieszkańców, zbudowania ściślejszej wspólnoty i wykorzystaniu do tego lokalnych historii i tożsamości mieszkańców. Szczegółowe wątki takiego wydarzenia to m.in.:

- Historia Pińczowskich winnic – z jednej strony rozpoznanie tych historii, udokumentowanie tego co się dzieje aktualnie, ale też stworzenie okazji do promowania lokalnych walorów poprzez wystawę czy też degustację.
- Międzypokoleniowa zabawa integrująca – być może przy wykorzystaniu właśnie walorów winnicznych – ale też zachęcająca do większej wspólnotowości, która została trochę zaniedbana przez pandemię COVID-19. To też mogłoby być działanie aktywizujące seniorów, uzupełnione o ciekawe warsztaty z ekologii, zbawiennych korzyści z bycia blisko przyrody, czy też wykorzystania muzyki klasycznej jako łącznika między dziećmi i seniorami.
- Rajd historyczny po Pińczowie z uwzględnieniem historycznych pomników – już znajdujących się na mapie Pińczowa, ale też odkryciem tajemnic poprzez pracę reporterską / etnograficzną. Taki rajd historyczny może być wzbogacony niesieniem pomocy dla najstarszych / najbardziej potrzebujących mieszkańców Pińczowa, a jednocześnie okazją do upamiętnienia ich historii – prywatnych archiwów, historii, wspomnień.

Spotkanie w sołectwie Pasturka odbyło się w gronie przedstawicielek lokalnego Koła Gospodyń Wiejskich, pani Sołtys i zainteresowanych mieszkańców. Uczestniczki spotkania opowiedziały o dziedzictwie i historii wsi oraz przedstawiły koncepcje działań, które mogłyby być inspiracją dla inicjatyw oddolnych.

Najważniejsze wątki, które pojawiły się w opowieści o sołectwie: Miejscowość Pasturka ma podobno wywodzić się od zwrotu „pas Turka”; obecność Węgrów jako zagadnienie historyczne – do zbadania; zauważalne są powroty ludzi, którzy kiedyś wyjechali – na przykład ze Śląska; zauważalny jest trend pojawiania się nowych mieszkańców we wsi; Brak nowych technologii w świetlicy; serce wsi bije w świetlicy – jak coś się dzieje, to właśnie tutaj; pamięć po epidemii cholery zostaje we wsi poprzez krzyże w lesie

Powyższe wątki były okazją do dyskusji warsztatowej, które pogrupowane zostały do następujących założeń pomysłów:

Pomysły – inspiracja dla Inicjatyw Oddolnych

1. Wokół KGW

Z jednej strony panie z KGW otwarcie powiedziały, że chciałyby się czegoś nauczyć (nauka śpiewu, tańca – zajęcia ruchowe ogólnorozwojowe, warsztaty kulinarne), a z drugiej strony dobrze oceniają pomysł podzielenia się swoją wiedzą i swoją twórczością z innymi KGW w gminie i poza gminą. Taki przegląd umiejętności kół KGW i pobudzenie współpracy pomiędzy gminnymi zespołami mogłoby być ciekawym punktem wyjścia dla wzmocnienia ich pozycji, a co za tym idzie zwiększenia sprawczości nad tym co się dzieje w obszarze gminy. Warto, by tego typu inicjatywa, lub część działań w ramach Inicjatywy Oddolnej, wychodziła z jednego z sołectw i przyjmowała formułę ponadsołecką i dążyła do działania ogólnogminnego.

2. Warsztaty dla dzieci i regularne zajęcia

Brak regularnych zajęć prowadzonych przez instruktora dla dzieci i młodzieży to jeden z ważniejszych postulatów, który pojawił się w trakcie spotkania. Z drugiej strony na spotkaniu nie pojawili się ani rodzice, którzy by to zakomunikowali, ani same dzieci, które wyraziłyby takie potrzebę. Zaznaczono natomiast, że PSCK poprzez skuteczne działania proponuje ciekawą dla dzieci i młodzieży ofertę. Warto podjąć się dialogu na rzecz wypracowania jakiejś formuły, która godziłaby – z jednej strony dobrą ofertę PSCK, a z drugiej strony jakąś formę bardziej stałej obecności instytucji, jej przedstawicieli czy też jej instruktorów – właśnie na miejscu, w Pasturce.

Okazją do sprawdzenia takiej formuły mogłaby być Inicjatywa Oddolna lub jakaś jej część, która poświęcona byłaby właśnie zwiększeniu obecności PSCK w mniejszych sołectwach swojej gminy.

3. Integracja i zabawa – włączając lokalne tradycje.

Znacząca część dyskusji warsztatowej poświęcona była stworzeniu okazji do celebrowania integracji i wspólnej zabawy – ale z wykorzystaniem lokalnych tradycji i talentów rzemieślniczych (w tym talentów do tworzenia lokalnych przysmaków regionalnych, czy nalewek). Integracja i świętowania to wątek bardzo często pojawiający się w trakcie spotkań – warto wspierać tego typu inicjatywy, szczególnie w sytuacji, kiedy przez ostatnie dwa lata możliwości te były bardzo mocno ograniczone przez pandemię koronawirusa COVID-19.

4. Pamięć i tożsamość – nagrania starszych mieszkańców – odkrywanie legend.

Pasturka to wieś z długimi tradycjami i ciekawą historią, z mieszkańcami, którzy jeszcze żyją i mają wiele opowieści, którymi mogą i chcą się podzielić. Niejednokrotnie jednak wielu starszych mieszkańców zniknęło już niestety bezpowrotnie, dlatego warto podjąć wysiłki, by utrwalić i udokumentować jeszcze to, co w społeczności lokalnej przetrwało. Warto tutaj skupić się na starszych mieszkańcach mniejszych sołectw – również poza Pasturką – po to, by ten różnorodny charakter gminy miał szansę się zachować.

Spotkanie w Gackach odbyło się przy obecności lokalnych liderów – przewodniczącego Klubu dla seniora, liderki ze świetlicy, a także przewodniczącego rady lokalnego osiedla oraz osoby zainteresowane otwartym spotkaniem, które chciały zabrać głos w sprawie życia lokalnej wspólnoty. Gacki jawią się jako bardzo samowystarczalna wspólnota, która dobrze radzi sobie w organizowaniu swojego życia społeczno-ekonomicznego. Jako wspólnota może też stanowić wzór do naśladowania, ale też może być wspólnotą, która dzieli się swoją wiedzą i doświadczeniem z innymi wspólnotami, sołectwami, gminą.

Najważniejsze wątki, które pojawiły się w opowieści o sołectwie: Piękno gór i jezior; gips – przemysł gipsowy; przemysł jako taki – zarówno sponsor, jak i generator problemów ze względu na zanieczyszczenia; Klub seniora+; Tu się dobrze żyje; Przemysłana zabudowa – dobrze zaprojektowane miejsce i samowystarczalność; boisko – prozdrowotność.

Mieszkańcy zakomunikowali też obecność problemów, z którymi się mierzą: używki – co z tym zrobić (pojawiają się negatywni liderzy powracający z zagranicy); Silna potrzeba bycia ze sobą i budowania relacji; Bezpieczeństwo w Gackach!; Postawić na relacje w społeczności lokalnej (w oparciu o różne dziedziny sztuki, nowoczesne technologie oraz kulinaria)

Szczególnie kwestia używek to problem, który może wykraczać daleko poza oddziaływanie programu Dom Kultury+ Inicjatywy Lokalne i może wymagać szerszego sojuszu – instytucjonalnego, wspólnotowego, zawodowego – na rzecz rozwiązania tego problemu. Tak silna samowystarczalność mieszkańców sołectwa może być w tym przypadku ograniczeniem, które przez brak szerszego sojuszu na rzecz zmierzenia się z tym problemem, może opóźnić / utrudnić jego rozwiązanie.

Pomysły – inspiracja dla Inicjatyw Oddolnych

1. **Bezpieczeństwo w Gackach – problem używek wśród młodzieży.**

Kwestia bezpieczeństwa w Gackach i problemu używek, szczególnie wśród młodzieży, zdominowała znaczącą część dyskusji w trakcie warsztatu. Dostrzegając powagę tego tematu warto rozważyć czy jest to kwestia, którą kompleksowo może zaopiekować się Inicjatywa Oddolna – wydaje się, że zaopiekowanie się tym tematem wymaga wysiłków wykraczających poza sołectwo, a być może i poza gminę. Niezbędne są jednak wysiłki na rzecz zwiększania świadomości mieszkańców w tym zakresie tak, by rozwiązanie tego problemu nie spoczywało na barkach liderów, a angażowało większość, o ile nie wszystkich mieszkańców.

2. **Pozytywni / negatywni liderzy.**

Przedstawiciele społeczności lokalnej dostrzegli obecność negatywnych liderów, którzy w ich opinii są w znaczący sposób odpowiedzialni za problem wskazywany jako najważniejszy – czyli problem z bezpieczeństwem i używkami wśród młodzieży. Jak jednak tworzyć liderów pozytywnych? Warto, by Inicjatywy Oddolne starały się

odwołać do takich właśnie liderów pozytywnych lub takich, którzy przeszli przeobrażenie. Warto też podjąć współpracę z ekspertami (psychologowie, terapeuci) – tak, by zainicjować proces zmiany i kształtowania się lokalnych autorytetów, również wśród młodzieży.

3. Młodzież – angażowanie młodzieży, praca z młodzieżą

Powyższy cel może zostać osiągnięty na przykład poprzez współpracę z artystami, grafikami, architektami, muzykami – praca z twórczością i kreatywnością to forma pracy z młodzieżą, która najsilniej pojawiła się w trakcie spotkania. Łącząc tą pracę z możliwością zmiany swojego otoczenia (np. poprzez mural, grafikę, czy stworzenie teledysku) może też przekazać sprawczość młodzieży – grupie osób, która w opinii obecnych na spotkaniu liderów wymaga najpilniejszej interwencji. Warto o tego typu działaniu myśleć jak o cyklu, a nie jedno lub maksymalnie kilkudniowym wydarzeniu.

REKOMENDACJE DO NABORU NA INICJATYWY ODDOLNE

1. **W trakcie warsztatów powstały zarysy pomysłów na Inicjatywy Oddolne – potraktuj je jako baza inspiracji!** Jeśli Twój pomysł czerpie inspirację z pomysłów stworzonych w trakcie warsztatów – **wyraźnie to zaznacz**, opisując swoje działanie. Zachęcamy do łączenia różnych wątków, a liderów do współpracy oraz angażowania odbiorców już na etapie tworzenia pomysłów!
2. To, że jakiś pomysł pojawił się w trakcie jakiegoś spotkania nie oznacza, że ktoś inny nie może go wykorzystać! **Pomysły to inspiracja.** Jeśli jakiś pomysł odpowiada na potrzeby mieszkańców **innej części Pińczowa – wykorzystaj go!**
3. **Włączenie i integracja**– diagnoza ujawniła potrzebę i otwartość na działania o charakterze integracyjnym, łączącym ze sobą mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem osób z niepełnosprawnościami. Dobrym rozwiązaniem będą działania **otwarte, włączające, angażujące a jednocześnie niewykluczające.**
4. **Historia i tożsamość** – w realizacji inicjatyw warto z niej skorzystać, uczynić ją inspiracją lub tematem działania. Ogromną wartość będą miały indywidualne historie mieszkańców – idealnie, gdyby mogli się nimi sami podzielić. W opowieściach świadków historii jest olbrzymia moc.
5. **Lokalne zasoby i talenty** – na terenie Pińczowa działają organizacje, stowarzyszenia pasjonatów, zespoły i grupy zainteresowań. Mają bogate doświadczenia i umiejętności, którymi warto się dzielić. Ale poza organizacjami także funkcjonują talenty – indywidualne osoby, ich pasje, zdolności, umiejętności są warte ujawnienia i zaprezentowania szerszej publiczności.
6. **Działania międzypokoleniowe** są szansą na integrację, lepsze poznanie siebie, ale także pełniejsze zrozumienie potrzeb, radości i problemów przedstawicieli różnych generacji. Młodszy i starsi, działając razem, mogą się od siebie wzajemnie uczyć, a dzięki współpracy – po prostu się polubić.
7. **Tereny zielone i rekreacja** – Pińczów i Ponidzie to piękna kraina do organizacji działań terenowych – gry typu podchody, rajdy piesze i rowerowe, spacer, rozgrywki i inne działania rekreacyjne można z powodzeniem połączyć z działaniami o charakterze kulturalnym czy poznawaniem lokalnej historii.
8. **Dom Kultury+ Inicjatywy Lokalne – co po naborze?** Powyższy dokument to efekt pracy z szeroką reprezentacją społeczności lokalnej gminy. Warto aktualizować jego zapisy i kontynuować prace nad nim w przyszłości, ale też **warto wypracowane pomysły wykorzystywać w projektowaniu działalności programowej PSCK.** Warto też dążyć, by Inicjatywy Lokalne miały swoją kontynuację w **programie współpracy społeczności lokalnej z gminą Pińczów przy koordynacji i wsparciu Pińczowskiego Samorządowego Centrum Kultury.**